

22.10.2020

EOAK/5294/2019

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki

KOTIETSINTÄ

1 KANTELU

Kantelija arvosteli kunnan poliisilaitoksen menettelyä. Kantelija katsoi, että hänen autoonsa toimitetulle paikanetsinnälle ei ollut perusteita. Hänen mukaansa etsintä tehtiin ennen kuin Drugwipe-testin tulos oli tiedossa toisin kuin etsintäpäätökseen ja etsinnästä laadittuun pöytäkirjaan on merkitty. Hän kyseenalaisti myös testituloksen positiivisuuden ja viittasi verikokeidensa tulokseen. Muutoinkin tapahtumat on hänen mukaansa kirjattu toisin kuin mitä tosiasiallisesti tapahtui. Edelleen kantelijan mukaan siviiliasuinen poliisimies ei pyydettyä esittänyt henkilötietojaan. Vielä kantelija arvosteli sitä, ettei hän saanut olla luonaan toimitetussa kotietsinnässä läsnä asianmukaisesti koko aikaa eikä hänelle ilmoitettu oikeudesta saada jäljennös kotietsintäpäätöksestä.

2 SELVITYS

- - -

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumatietoja

Poliisilta saadun selvityksen mukaan poliisipartio - - - teki 17.8.2019 hieman klo 19 jälkeen kantelijalle Drugwipe-huume-testin, jonka tulos oli positiivinen kannabiksen osalta. Partio otti yhteyttä yleisjohtajana toimineeseen komisarioon, joka määräsi toimitettavaksi paikanetsinnän kantelijan kuljettamassa autossa. Autossa olleesta kantelijan repusta löytyi 0,5 grammaa marihuanaa ja sen polttamiseen käytetty piippu.

Komisarion päätöksellä kantelijan kotona tehtiin samana iltana kotietsintä, jossa löytyi huumausaineita. Kotietsintäpöytäkirjan mukaan kantelija oli läsnä kotietsinnässä. Kantelija vietiin sen jälkeen kunnan poliisivankilaan epäiltynä muun muassa huumausainerikoksesta ja rattijuopumuksesta. Hän vapautui seuraavana päivänä.

Keskusrikospoliisin 9.9.2019 antaman lausunnon mukaan kantelijan veressä ei havaittu huumausaineiksi luokiteltavia aineita. Tämän jälkeen kantelijaa ei enää epäilty rattijuopumuksesta ja siihen liittyvästä huumausaineen käyttör rikoksesta. Muiden rikosepäilyjen osalta esitutkinta jatkui.

3.2 Kannanotot

3.2.1 Henkilötietojen esittäminen

Kantelijan mukaan siviiliasuinen poliisimies ei pyydettyä esittänyt henkilötietojaan.

Poliisilain 1 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan poliisimiehen on tarvittaessa ilmaistava toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle olevansa poliisimies ja pyynnöstä esitettävä virkamerkinsä, jos ilmaiseminen tai esittäminen on mahdollista toimenpiteen suorittamista vaarantamatta.

Vanhempi konstaapeli A:n mukaan he ilmaisivat kantelijalle olevansa poliisista ja vanhempi konstaapeli B esitti virkamerkinsä. Tämän jälkeen kantelijaa puhutettiin ja hänelle tehtiin Drugwipe-testi. Vanhempi konstaapeli A:n mukaan hän ei voinut näyttää virkamiestänsä heti, koska kantelija oli aggressiivinen. Vanhempi konstaapeli A nouti virkamerkinsä poliisiautosta, kun hän kävi soittamassa komisariolle, minkä jälkeen hän esitti virkamerkinsä kantelijalle.

Ei ole tarkempaa selvitystä siitä, millaista kantelijan käytös oli ja oliko se senlaatuista, että vanhempi konstaapeli A:n virkamerkin esittäminen olisi konkreettisesti vaarantanut partion virkatehtävän suorittamisen. Joka tapauksessa katson käytettävissäni olevan selvityksen perusteella, että vanhempi konstaapeli A:n virkamerkin esittäminen ei ole viipynyt tavalla, joka antaisi minulle aiheutta toimenpiteisiin.

3.2.2 Paikanetsintä autoon

Kantelija katsoi, että hänen autoonsa toimitetulle paikanetsinnälle ei ollut perusteita. Näin oli erityisesti, koska hänen mukaansa etsintä tehtiin ennen kuin Drugwipe-testin tulos oli tiedossa. Kantelija kyseenalaisti myös testituloksen positiivisuuden ja viittasi verikokeidensa tulokseen.

Vanhempi konstaapeli A:n ja vanhempi konstaapeli B:n selvityksen mukaan Drugwipe-testin tulos oli positiivinen ja paikanetsintä tehtiin vasta, kun testin tulos oli tiedossa.

Totean, että kun oikeusasiamies pyytää virkamieheltä selvitystä jonkin asian johdosta, tämän on virkavastuulla huolellisesti ja totuudenmukaisesti kerrottava kaikki olennainen asiaan liittyvä. Tätä velvollisuutta voi tosin eräiltä osin rajoittaa oikeus olla saattamatta itseään syytteen vaaraan.

Oikeusasiamiehen on toimivaltansa puitteissa mahdollista puuttua viranomaisten menettelyyn vain, jos käytettävissä oleva aineisto antaa siihen riittävät perusteet. Nyt asiassa ei ole ilmennyt perusteita sen tueksi, että voisin kyseenalaistaa asiassa minulle virkavastuulla annetut selvitykset siltä osin kuin ne ovat ristiriidassa kantelijan kertoman kanssa.

Katson, että paikanetsinnän edellytyksiä on arvioitava lähtien siitä, että Drugwipe-testi oli positiivinen ja tämä oli tiedossa ennen etsintää.

Pakkokeinolain 8 luvun 4 §:n mukaan paikanetsintä saadaan toimittaa esineen, omaisuuden, asiakirjan, tiedon tai seikan löytämiseksi 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyin edellytyksin. Viimeksi mainittu lainkohta huomioon ottaen tämä edellytys tarkoittaa, että

Etsinnässä voidaan olettaa löytyvän tutkittavana olevaan rikokseen liittyvä:

- a) 7 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu takavarikoitava esine, omaisuus, asiakirja tai tieto;
- b) 7 luvun 2 §:n nojalla jäljennettävä asiakirja;
- c) vakuustakavarikkoon määrättävä omaisuus; tai
- d) seikka, jolla voi olla merkitystä rikoksen selvittämisessä.

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella katson, että komisario ei ole ylittänyt harkintavaltaansa tai käyttänyt sitä väärin, kun hän on katsonut paikanetsinnän edellytysten olleen käsillä. Se, että kantelijan verikokeiden tulos myöhemmin osoittautui negatiiviseksi, ei osoita, ett-eikö poliisilla olisi ollut tapahtuma-aikaan hyväksyttäviä perusteita epäillä kantelijaa rikoksesta.

3.2.3 Läsnäolo kotietsinnässä

Pakkokeinolain 8 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan sille, jonka luona kotietsintä toimitetaan, tai hänen poissa ollessaan jollekin paikassa asuvalle, työskentelevälle tai muuten luvallisesti oleskelevälle on varattava tilaisuus olla etsinnässä saapuvilla ja kutsua siihen todistaja. Tilaisuutta ei tarvitse varata, jos se viivyttaisi toimitusta merkittävästi.

Pakkokeinolain 8 luvun 19 §:n mukaan etsinnän toimittajan on ilman aiheetonta viivytystä laadittava kotietsinnästä pöytäkirja, jossa selostetaan etsintämenettely riittävällä tarkkuudella.

Totean, että esitutkinnan tulee asianosaisiin nähden olla mahdollisimman avointa. Läsnäolo-oikeus on yksi osa tätä avoimuutta, ja sillä voidaan osaltaan esimerkiksi ehkäistä epäilyjä ja väitteitä viranomaisten väärinkäytöksistä. Paikan haltijan tulee voida halutessaan seurata, miten kotietsintä toimitetaan ja näin valvoa etujaan.

Läsnäolo-oikeus ei kuitenkaan ole ehdoton. Pakkokeinolain 8 luvun 6 §:n 3 momentin mukaan

Kotietsinnän toimittamispaikalla oleva henkilö saadaan poistaa paikalta, jos hän käyttäytymisellään haittaa etsinnän toimittamista tai vaarantaa sen tarkoituksen toteutumisen. Hänen liikkumistaan toimittamispaikalla voidaan myös rajoittaa sen estämiseksi, ettei hänen tietoonsa tule lain nojalla salassa pidettäviä tietoja, tai 9 luvun 1 §:ssä

tarkoitettun tutkimuspaikan tai -kohteen eristämisen turvaamiseksi. Poistamisen ja rajoittamisen edellytyksenä on, että se on välttämätöntä poistamisen tai rajoittamisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Pakkokeinolain esitöissä (HE 222/2010 vp) on tämän säännöksen osalta todettu seuraavaa.

Esimerkkinä momentin soveltamistapauksista voidaan mainita se, että kotietsintäpaikalla oleva henkilö poliisimiehen tielle asettumalla estää pääsyn johonkin tilaan tai säilytyspaikkaan. Tällainen henkilö saattaa myös etsinnän estämistarkoituksessa pyrkiä käyttämään jotakin etsinnän kohteena olevaa esinettä tai laitetta. Etsinnän tarkoituksen toteutumisen vaarantuminen voi liittyä esimerkiksi siihen, että henkilö ryhtyy hävittämään paikalla olevia todisteita. Säännöksessä tarkoitettu haitanteko voisi ilmetä myös poliisimiehen työturvallisuuden vaarantumisena.

Poliisilain yleisten periaatteiden mukaisesti haitantekotilanteessa tulisi pyrkiä sovinnolliseen ratkaisuun kysymyksessä olevan henkilön puhuttamisella ilman poistamiseen turvautumista. Poistamisen osaltakin tulisi soveltaa vähimmän haitan periaatetta. Jos poistettu henkilö pyrkisi palaamaan paikalle, se tulisi sallia, jos hänen rauhoittumistaan tai muuten on pääteltävissä, että haittaa ei etsinnälle tule enää aiheutumaan. Lisäksi poistamistarvetta arvioitaessa olisi otettava huomioon mahdollisuudet turvata etsintä 9 luvun 1 §:n mukaisella tutkimuspaikan tai -kohteen eristämällä.

Tässä tapauksessa on läsnäolo-oikeuden kannalta kolme menettelyä, joita on syytä tarkastella lähemmin. Ensinnäkin ilman kantelijan läsnäoloa tehty asunnon tarkastaminen työturvallisuussyistä, toiseksi asunnon tarkastaminen huumekeoiralla (myös ilman, että kantelija oli läsnä) sekä kolmanneksi kantelijan määrääminen etsinnän ajaksi olohuoneeseen. Kantelijan mukaan poliisit menivät hänen taloonsa klo 20.10 ja hänet päästettiin sisään vasta klo 20.34, mitä ei ole selvityksissä kiistetty. Kantelija arvosteli myös sitä, että hänet vietiin pois etsinnän päättymistä.

Vanhempi konstaapeli A on selvittänyt menettelyä läsnä-olo-oikeuden osalta seuraavasti.

”Kiinteistö on jouduttu tekemään työturvallisuustekijät huomioiden työturvalliseksi ennen varsinaista kotietsinnän suorittamista. Lisäksi ennen [kantelijan] pääsyä kohteen sisälle, suoritettiin kyseiseen asuntoon huumausaineisiin erikoistuneella poliisikeuralla tarkastus.

[Kantelija] ei ollut halunnut ottaa kantaa tai kertoa partiolle puhuttelussa, onko asunnossa muita henkilöitä tai mahdollisia huumausaineita. [Kantelijan] kertoman mukaan

partio huomaisi asian vasta sitten kun pääsee paikalle. [Kantelijaa] valvottiin kenttäpartion toimesta. Paikaksi valittiin yhdessä [kantelijan] kanssa olohuone, josta näki suurin piirtein koko asunnon. Asunnosta otettiin useasta paikasta poliisin haltuun huumausaineita tai niiden käyttövälineitä.”

Lisäksi vanhempi konstaapeli A kertoi, että kun etsintä oli valmis (mistä kerrottiin kantelijalle), kenttäpartio lähti kuljettamaan kantelijaa pois. Tällöin kantelijan kanssa sovittiin, että poliisit varmistavat talon lukituksen, valojen sammuttamisen ja poliisin välineistön keräämisen ennen lähtöään. Tämän tekivät vanhempi konstaapeli A ja vanhempi konstaapeli B ja se kesti poliisin selvityksen mukaan muutamia minuutteja – kantelijan mukaan kuusi minuuttia, mikä on todettavissa hänen asuntonsa valvontakameran tallenteelta.

Työturvallisuuden varmistaminen

Pidän tärkeänä, että poliisin työturvallisuudesta huolehditaan. Tässä tapauksessa kantelija näyttää olleen haluton etukäteen selvittämään sitä, oliko talossa joku. Mitään muuta tai esimerkiksi jotain konkreettista vaaran mahdollisuutta ei ole esitetty olleen. Tästä huolimatta pidän yleisestikin perusteltuna, että poliisin kotietsinnälle mennessään tarvittaessa varmistaa sen, että etsintä voidaan suorittaa turvallisesti. Asian luonteesta johtuu, että asunnon haltija ei yleensä voi tuolloin olla paikalla.

Korostan kuitenkin sitä, että tällaista asunnon varmistamista ei saa millään osin tehdä rikoksen selvittämistarkoituksessa. Muunlainen menettely vesittäisi läsnäolo-oikeuden toteutumista. Jos paikalla on muita poliisimiehiä kuin kyseisen rikoksen tutkijat, olisi nähdäkseni perusteltua, että he tekisivät tämän varmistuksen. Tämä lisäisi luottamusta siihen, ettei varmistamista käytetä etsintätarkoituksessa. Läheskään aina tämä ei toki ole mahdollista jo resurssisyistä.

Selvyyden vuoksi totean, että tässä tapauksessa ei ole viitteitä siitä, että asunnon varmistamisen yhteydessä olisi jo tehty kotietsintää.

Lisäksi pidän perusteltuna, että jos tällainen varmistaminen tehdään, se (ainakin sen toimittajat ja kesto) merkitään kotietsintäpöytäkirjaan. Näin siksi, että kyse on nähdäkseni osasta kotietsintämenettelyä ja varsinkin, jos ja kun se tapahtuu ilman paikan haltijan läsnäoloa. Dokumentointi on tärkeää paitsi hänen niin myös poliisimiesten oikeusturvan kannalta.

Koiran käyttö

Koiran käyttö kotietsinnässä on monesti perusteltua – niin mitä ilmeisimmin tässäkin tapauksessa. Se on kiistatta osa kotietsintää ja myös tätä osaa etsinnästä koskee läsnäolo-oikeus. Koiran käyttö ei sinänsä voi poistaa läsnäolo-oikeutta ja läsnäolon rajoitukset edellyttävät tältäkin osin pakkokeinolain 8 luvun 6 §:n 3 momentin mukaisia perusteita.

Eräässä aiemmassa tapauksessa (dnro 162/4/13) koiranohjaaja perusteli epäillyn läsnäolon epäämistä koiran käytön ajaksi seuraavasti.

”Käytössäni oleva poliisikoira on partiokoira, joka tarkoittaa, että se on myös suojelukoulutettu. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että ylimääräiset henkilöt kohteessa häiritsevät koiran etsintätyöskentelyä. Henkilövahinkojen välttämiseksi koira pitää ohjata kytkettynä ja samassa huoneessa ei saa olla ylimääräisiä henkilöitä, etsintää voi kuitenkin seurata kauempaa esim. toisesta huoneesta oviaukon kautta. Ylimääräisten henkilöiden tulee kuitenkin olla mahdollisimman passiivisia, ettei koira häiriinny heistä. Koirat ovat yksilöllisiä ja minun käytössä oleva koira etsii paremmin ja jaksaa etsiä kauemmin vapaana. (Kantelijan) läsnäolo asunnossa olisi aiheuttanut etsinnän pitkittymisen sillä koira olisi pitänyt tauottaa välillä kytkettynä etsimisen vuoksi. Koira ei tällä tehtävällä tarvinnut tauottaa ja etsintä sujui nopeasti.”

Edellä todetun perusteella näyttää siltä, että ylimääräisten henkilöiden läsnäolo ei ainakaan poikkeuksetta häiritse koiran toimintaa tai aiheuta vaaraa. Nyt arvioitavana olevassa tapauksessa ei ole lainkaan perusteltu sitä, miksi kantelija ei olisi voinut olla talossa samaan aikaan koiran kanssa. En olekaan käytettävissäni olevan selvityksen perusteella vakuuttunut siitä, että pelkkä kantelijan läsnäolo olisi tässä tapauksessa ainakaan olennaisesti haitannut etsinnän toimittamista tai vaarantanut sen tarkoituksen toteutumisen. Koira käytettäessä poliisi voi ohjeistaa, miten läsnäolijoiden tulee käyttäytyä. Jos epäilty tästä huolimatta häiritsee etsintää, niin silloin on mahdollista poistaa hänet paikalta koiran käytön ajaksi.

Totean myös, että jos jo pelkkä paikan haltijan läsnäolo katsotaan koiran vuoksi mahdottomaksi, niin tuolloin ei voine myöskään koiranohjaajan lisäksi paikalla olla muita poliisimiehiäkään.

Edelleen totean kuten edellä työturvallisuuden varmistamisen osalta, että pidän myös koiran käyttämisen kirjaamista perusteltuna, ja varsinkin jos se tehdään ilman paikan haltijan läsnäoloa. Nähdäkseni koiran tekemä etsintä on tärkeä osa kotietsintää.

Olohuoneeseen sijoittaminen

Kantelija on etsinnän ajaksi sijoitettu olohuoneeseen. Tälle menettelylle ei ole esitetty muuta selitystä kuin, että olohuoneesta vanhempi konstaapeli A:n mukaan ”näki suurin piirtein koko asunnon”. Kantelijan mukaan ”talo on niin iso, etten pysty seuraamaan edes pientä osaa tapahtumista sohvalta.”

Totean, että takavarikkopöytäkirjan mukaan poliisi on ottanut haltuunsa erilaista tavaraa ainakin makuuhuoneesta ja keittiön pakastimesta. Ylipäätään kyse on mitä ilmeisimmin ollut talosta, jonka eri

osissa toimitettua etsintää on ollut ilmeisen mahdotonta seurata olohuoneen sohvalta. Kun kantelijan liikkumista ja mahdollisuutta seurata etsintää talossaan on rajoitettu, tälle on tullut olla lailliset perusteet.

Saaduissa selvityksissä ei ole tuotu esille mitään konkreettista pakkokeinolain 8 luvun 6 §:n 3 momentin mukaista perustetta läsnäolo-oikeuden rajoittamiselle. Ei ole väitetty kantelijan käyttäytyneen aggressiivisesti taikka hänen muutoinkaan käyttäytyneen tavalla, joka oikeuttaisi läsnäolo-oikeuden rajoittamisen. Paikalla on pöytäkirjan mukaan ollut neljä poliisimiestä, joten tilanne tuskin olisi kovinkaan helposti voinut muodostua hallitsemattomaksi, vaikka kantelijan olisikin sallittu vapaammin seurata etsintää.

Käytettävissä olevan selvityksen perusteella katson, että ei ole osoitettu, että käsillä olisi ollut perusteet rajoittaa edellä kerrotulla tavalla kantelijan oikeutta olla läsnä kotietsinnässä.

Totean myös, että jos läsnäolo-oikeuden rajoittamiseen päädytään, se tulisi käsitykseni mukaan kirjata kotietsintäpöytäkirjaan. Jos näin ei tehdä, pöytäkirjan läsnäolomerkintää voi nähdäkseni pitää harhaanjohtavana.

Etsinnän lopetus

Selvityksen mukaan kantelija vietiin pois vasta kun kotietsintä oli päätynyt. Se, että vanhempi konstaapeli A ja vanhempi konstaapeli B tämän jälkeen selvityksensä mukaan keräsivät välineistönsä, sammuttivat valot ja lukitsivat talon ja tässä tarkoituksessa olivat talossa vielä muutaman minuutin kantelijan poistumisen jälkeen, ei anna aihetta arvosteluun.

3.2.4 Kotietsinnän yhteydessä tehtävät ilmoitukset

Kantelijan mukaan hänelle ei ilmoitettu oikeudesta saada jäljennös kotietsintäpäätöksestä.

Pyysin poliisilaitosta tämän ilmoituksen lisäksi selvittämään, miten kotietsinnän yhteydessä on tehty muut pakkokeinolain 8 luvun 6 §:n 1 momentin mukaiset ilmoitukset. Tuon lainkohdan mukaan

Kotietsintää aloitettaessa on paikalla olevalle 5 §:n 2 momentissa tarkoitettulle henkilölle kerrottava etsinnän tarkoitus ja annettava etsintäpäätöksen jäljennös. Jos kirjallista etsintäpäätöstä ei vielä ole, hänelle on ilmoitettava oikeudesta saada pyynnöstä päätöksen jäljennös. Lisäksi hänelle on ilmoitettava 18 §:n mukaisesta oikeudesta saattaa kotietsintä tuomioistuimen tutkittavaksi ja 19 §:n mukaisesta oikeudesta saada pöytäkirjan jäljennös.

Saadun selvityksen mukaan kotietsintää aloitettaessa kantelijalle on kerrottu sen tarkoitus ja suullisesti komisarion päätös sekä ilmoitettu läsnäolo-oikeudesta. Kirjallista kotietsintäpäätöstä ei vielä tuossa

vaiheessa ollut. Muutoin vanhempi konstaapeli A toteaa, että ”ilmoitetuista asioista on maininta liitteenä olevassa kotietsintäpöytäkirjassa 5590/R/31689/19/KEY/1 sekä muissa rikosilmoitukseen liittyvissä pakkokeinokirjauksissa”.

Kotietsintäpöytäkirjaan on kirjattu maininta siitä, että on ”kerrottu kotietsinnän tarkoitus ja ilmoitettu oikeudesta saada pyynnöstä päätöksen jäljennös”. Lisäksi pöytäkirjasta on 19.8.2019 annettu jäljennös kantelijalle: tuossa pöytäkirjassa on ohjaus siitä, että kotietsinnän laillisuuden voi saattaa käräjäoikeuden arvioitavaksi.

Saadusta selvityksestä ei käy ilmi, että kantelijalle olisi kotietsintää aloitettaessa tai sen aikana ilmoitettu oikeudesta saattaa kotietsintä tuomioistuimen tutkittavaksi ja oikeudesta saada kotietsintäpöytäkirjan jäljennös.

Käsitykseni mukaan kaikki nämä ilmoitukset on pakkokeinolain 8 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan tehtävä kotietsintää aloitettaessa tai sen aikana. Nyt näin on selvitetty menetellyn vain kotietsinnän tarkoituksen ja kotietsintäpäätöksen jäljennöksen saamisen osalta.

Totean myös, että lakivaliokunnan mietinnössä (LaVM 44/2010 s. 21) on todettu, että ilmoitusmenettelystä tulisi tehdä tarkat merkinnät kotietsintää koskeviin asiakirjoihin. Korkein oikeus totesi ratkaisussaan KKO:2018:80, että tarkkojen tietojen kirjaaminen kotietsinnän jälkeen suoritetusta ilmoittamismenettelystä ja sen aikana mahdollisesti ilmeneistä seikoista on perusteltua viranomaisen toiminnan luotettavuuden ja kontrolloitavuuden kannalta. Ilmoitusmenettelystä tehdyt tarkat kirjatukset myös helpottavat todistelua siinä tapauksessa, että tiedoksi-anto myöhemmin riitautetaan.

Näiden ilmoitusten tekemisestä on vastannut vanhempi konstaapeli A, joka on ollut etsinnän toimitusmies. Kiinnitänkin hänen huomiotaan pakkokeinolain 8 luvun 6 §:n 1 momentin edellyttämiin ilmoituksiin.

3.2.5 Kirjaukset

Siltä osin kuin kantelija väittää, että muun muassa tutkintailmoitukseen on kirjattu väärin, että paikanetsintä tehtiin vasta Drugwipe-testin tuloksen selvittyä, ei ole edellä kohdassa 3.2.2 todetun perusteella aiheutta epäillä virheellistä menettelyä. Totean kantelijan esittämän johdosta myös, että paikanetsintä- ja kotietsintäpäätös saadaan pakkokeinolain 8 luvun 16 §:n 2 momentin mukaan kirjata etsinnän toimittamisen jälkeen asian kiireellisyyden sitä edellyttäessä. Kirjallista päätöstä ei siis aina ole välttämätöntä laatia ennen etsintää.

Muilta osin tutkintailmoituksen ja etsintämääräysten mahdollisilla epä-tarkkuuksilla ei ole lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta sellaista merkitystä, että niitä olisi aiheutta ryhtyä enemmälti selvittämään. Näin on varsinkin, kun poliisilaitoksen kenttävalvontaryhmälle annetussa koulutuksessa on saadun selvityksen mukaan jo kiinnitetty huomiota poliisin toimenpiteiden kohteelle kerrottavista asioista ja niiden dokumentoinnista. Koulutuksessa saatiin myös syyttäjän näkemys rikosvastuun toteutumisesta ja kirjaamisten tarkkuuden merkityksestä.

Totean kuitenkin vielä kotietsintäpöytäkirjasta edellä toteamani lisäksi seuraavaa. Pakkokeinolain 8 luvun 19 §:n 1 momentin mukaan kotietsinnästä on laadittava pöytäkirja, jossa selostetaan etsintämenettely riittävällä tarkkuudella. Tältä osin hallituksen esityksessä (HE 222/2010 s.305) todettiin, että ”toinen muutos verrattuna voimassa olevaan pykälään koskisi sitä, että etsintämenettely on kuvattava riittävällä tarkkuudella. Tällä muutoksella voidaan ensinnäkin edistää asianmukaisten etsintätapojen käyttämistä. Lisäksi toimenpiteiden kuvaamisella on merkitystä kotietsinnän jälkikäteisessä laillisuus- tai asianmukaisuusarvioinnissa.”

Tässä tapauksessa vakimuotoiseen kotietsintä- ja takavarikkopöytäkirjaan on merkitty etsinnän alkuaika, läsnäolijat ja etsinnän kulusta seuraavaa.

”Päätöksellä, kerrottu kotietsinnän tarkoitus ja ilmoitettu oikeudesta saada pyynnöstä päätöksen jäljennös (pakkokeinol 8:15.1)

Suoritettiin yleinen kotietsintä em. kohteessa

Haltuunotettiin luetteloon merkitty esine, omaisuus, asiakirja tai data (Pakkokeinol 7:8)

Huumausaineiden löytämiseksi.”

Lisäksi etsinnän kulkua kuvaa se, että takavarikkopöytäkirjassa on erilaisen haltuun otetun omaisuuden osalta merkintä siitä, mistä omaisuus on löydetty (”makuuhuoneesta olleesta repusta”, ”keittiön pakka-sesta”).

Kun vertaa tässä kanteluasiassa saatuja selvityksiä kotietsintä- ja takavarikkopöytäkirjaan, niin voi todeta, että pöytäkirjasta ei saa tietoa edes etsinnän kulun pääpiirteistä. Kuten edellä kohdassa 3.2.3 olen todennut, olisi ollut perusteltua, että pöytäkirjasta olisi käynyt ilmi, että asunto on ensin varmistettu ja että se on käyty läpi myös koiran kanssa ennen kuin kantelija päästettiin seuraamaan etsintää. Myös se, että kantelijan liikkumista rajoitettiin, olisi mielestäni tullut perusteluineen merkitä pöytäkirjaan. Lisäksi kotietsintäpöytäkirjasta tulisi mielestäni käydä ilmi sen kesto. Nyt pöytäkirjaan on merkitty vain etsinnän aloittamisaika – tämä on sinänsä yleisen käytännön mukaista. Vielä viitataan siihen, mitä olen kohdassa 3.2.4 todennut kotietsinnän yhteydessä tehtyjen ilmoitusten kirjaamisesta.

Riittävän kattavat kirjaukset ovat tärkeitä sekä esitutkinnan asianosaisten että sen suorittaneen poliisimiehen oikeusturvan kannalta. Asianmukainen kirjaaminen parantaa myös edellytyksiä sekä esimiesvalvonnalle että laillisuusvalvonnalle. Kotietsinnän laillisuus on lisäksi mahdollista saattaa tuomioistuimen arvioitavaksi, jolloin pöytäkirja voi olla tärkeässä asemassa.

Käsitykseni mukaan kotietsintä- ja takavarikkopöytäkirja on tässä asiassa sinänsä laadittu pitkälti yleisen käytännön mukaisesti. Osaltaan pöytäkirjan sisältöä ohjaavat tietojärjestelmän rajoitteet ja

vakiolausekkeet. En katsokaan olevan aihetta erityisesti arvostella tämän pöytäkirjan laatijaa.

Pidän kuitenkin tärkeänä, että poliisihallinnossa yleisesti kiinnitettäisiin sekä käytännössä että tietojärjestelmiä kehitettäessä huomiota kotietsintäpöytäkirjojen sisällön kattavuuteen. Järjestelmän tulisi tukea ja ohjata asianmukaiseen ja riittävään kirjaamiseen - ei asettaa kirjauksille tarpeettomia rajoituksia. Saatankin edellä esittämäni näkökohdat Poliisihallituksen tietoon.

Lisäksi saatan nämä näkökohdat myös pöytäkirjasta pakkokeinolain 8 luvun 19 §:n 1 momentin mukaan kotietsinnän toimittajana vastanneen vanhempi konstaapeli A:n tietoon.

4 TOIMENPITEET

Kotietsinnän toteutuksesta ja pöytäkirjan laadinnasta vastaa etsinnän toimittajana kotietsintäpöytäkirjan mukaan toiminut vanhempi konstaapeli A. Saatan hänen tietoonsa edellä kohdassa 3.2.3 esittämäni käsitykset läsnäolo-oikeudesta kotietsinnässä, kohdassa 3.2.4 esittämäni käsitykset kotietsinnän yhteydessä tehtävistä ilmoituksista ja kohdassa 3.2.5 esittämäni käsitykset kotietsintäpöytäkirjan sisällöstä.

Lisäksi olen kohdassa 3.2.5 todennut, että poliisihallinnossa tulisi sekä käytännössä että tietojärjestelmiä kehitettäessä kiinnittää huomiota kotietsintäpöytäkirjojen sisällön kattavuuteen. Saatankin tuossa kohdassa esittämäni näkökohdat Poliisihallituksen tietoon.

Näistä syistä lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni vanhempi konstaapeli A:lle ja Poliisihallitukselle.

Muihin toimenpiteisiin asia ei anna aihetta.